

УДК 636.2.06:2.082

М.С. Пелехатий
д. с.-г. н., професор
Державний агроекологічний університет
В.І. Ковальчук
викладач
Житомирський агротехнічний коледж

ГОСПОДАРСЬКО-КОРИСНІ ОЗНАКИ КОРІВ РІЗНИХ ЕКСТЕР'ЄРНО- КОНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ТИПІВ В МЕЖАХ ГЕНОТИПІВ

Дослідження, проведені на 400 коровах української чорно-рябої молочної породи племзаводу дослідного господарства "Рихальське" показали значну перевагу за молочною продуктивністю, живою масою і відносною молочністю тварин ейриморфного екстер'єрно-конституціонального типу, яка зростає з підвищенням частки голштинської спадковості.

Господарсько-корисні ознаки корів формуються під впливом спадковості і факторів зовнішнього середовища в процесі їх індивідуального розвитку. У поліській зоні України створено масив худоби української чорно-рябої молочної породи, яка характеризується складною генетичною і генеалогічною структурою, потребує подальшої консолідації за типом і господарсько-корисними ознаками.

Метою наших досліджень було вивчення основних господарсько-корисних ознак корів різних екстер'єрно-конституціональних типів в межах генотипів за методикою М.О.Шалімова [3].

Умови та методика проведення досліджень

Дослідження проведено на 400 коровах чорно-рябої породи племзаводу дослідного господарства "Рихальське" Житомирської області. Стадо характеризується доброю молочною продуктивністю – до 4500кг молока від середньорічної корови. На кожну середньорічну корову виробляють 55-60 ц. кормових одиниць. Племінний і зоотехнічний облік налагоджено добре.

По кожній корові враховували: надій за 305 днів або за скорочену лактацію (не менше 240 днів) шляхом проведення щомісячних контрольних доїнь; вміст жиру в молоці кислотним методом Гербера; кількість молочного жиру; живу масу шляхом зважування ва 2-3місяці лактації та відносну молочність. Показники тварин 1 і 2 лактації переведені на еквівалент повновікових корів.

Результати досліджень та їх обговорення

Основною ознакою корови, яка визначає доцільність її утримання, є безумовно молочна продуктивність.

Як показали наші дослідження, надій корів з підвищенням частки голштинської спадковості зростає. Різниця між крайніми варіантами в цілому по стаду на користь висококровних тварин (75,1-100%) становить 694 кг молока і є високодостовірною ($P<0,001$). Аналогічна закономірність спостерігається також по вмісту жиру в молоці ($d=+0,12\%$, $P<0,001$) та кількості молочного жиру ($d=+32,3$ кг, $P<0,01$).

Збільшення частки голштинської спадковості супроводжується також підвищенням живої маси корів. Різниця за цією ознакою досягає між за значеними генотипами 40 кг ($P<0,001$). Проте висококровні і чистопородні тварини за цим показником поступаються своїм ровесницям на батьківщині (США, Канада) на 80-100 кг, що пояснюється погіршенням умов їх вирощування.

Визначальною ознакою молочної корови, яка характеризує її економічну доцільність, є їх відносна молочність . Чим вона вища, тим менша частка підтримуючого корму у загальній витраті кормів, тим нижча собівартість одиниці продукції. Підвищення частки спадковості голштинської породи супроводжується значним зростанням відносної молочності. Різниця між крайніми групами корів досягає 93 кг ($P<0,001$).

Молочна продуктивність і жива маса корів різних за вираженістю екстер'єрно-конституціональних типів в межах генотипів

Оцінка корів за типом	Частка голштинської спадковості, %			
	0,1-25		25,1-50	
	n	M ± m	n	M ± m
Надій молока за 305 днів лактації, кг				
Ейриморфний	14	3957 ± 338	26	4631 ± 209
Трансгресивний	18	3849 ± 266	41	4044 ± 163
Лептоморфний	7	3801 ± 391	32	4063 ± 168
По стаду	39	3879 ± 181	99	4204 ± 101
Вміст жиру в молоці, %				
Ейриморфний	14	3,86 ± 0,07	26	3,84 ± 0,03
Трансгресивний	18	3,87 ± 0,08	41	3,85 ± 0,04
Лептоморфний	7	3,87 ± 0,15	32	3,97 ± 0,03
По стаду	39	3,86 ± 0,05	99	3,88 ± 0,02
Кількість молочного жиру, кг				
Ейриморфний	14	152,7 ± 21,6	26	177,8 ± 10,5
Трансгресивний	18	148,9 ± 16,4	41	155,7 ± 8,4
Лептоморфний	7	147,1 ± 24,2	32	161,3 ± 8,2
По стаду	39	149,7 ± 11,4	99	163,1 ± 5,1
Жива маса, кг				
Ейриморфний	14	525 ± 9	26	542 ± 8
Трансгресивний	18	518 ± 8	41	539 ± 7
Лептоморфний	7	502 ± 14	32	518 ± 8
По стаду	39	517 ± 5	99	533 ± 4
Відносна молочність, кг				
Ейриморфний	14	727 ± 58	26	820 ± 36
Трансгресивний	18	718 ± 42	41	722 ± 28
Лептоморфний	7	732 ± 44	32	778 ± 29
По стаду	39	723 ± 29	99	765 ± 17
Оцінка корів за типом	Частка голштинської спадковості, %			
	50,1-75		75,1-100	
	n	M ± m	n	M ± m
Надій молока за 305 днів лактації, кг				
Ейриморфний	64	4722 ± 136	37	5076 ± 177
Трансгресивний	36	4487 ± 133	38	4787 ± 164
Лептоморфний	48	4086 ± 136	39	3887 ± 155
По стаду	148	4458 ± 79	114	4573 ± 94
Вміст жиру в молоці, %				
Ейриморфний	64	3,86 ± 0,02	37	4,06 ± 0,03
Трансгресивний	36	3,82 ± 0,02	38	3,92 ± 0,03
Лептоморфний	48	3,89 ± 0,02	39	3,96 ± 0,03
По стаду	148	3,84 ± 0,01	114	3,98 ± 0,02
Кількість молочного жиру, кг				
Ейриморфний	64	182,2 ± 6,9	37	206,1 ± 9,5
Трансгресивний	36	171,4 ± 8,6	38	187,6 ± 8,5
Лептоморфний	48	158,9 ± 7,2	39	153,9 ± 8,4
По стаду	148	171,1 ± 4,3	114	182,0 ± 5,0
Жива маса, кг				
Ейриморфний	64	577 ± 4	37	585 ± 6
Трансгресивний	36	551 ± 5	38	562 ± 6
Лептоморфний	48	522 ± 4	39	527 ± 6
По стаду	148	522 ± 2	114	557 ± 3
Відносна молочність, кг				
Ейриморфний	64	789 ± 22	37	881 ± 30
Трансгресивний	36	777 ± 27	38	834 ± 26
Лептоморфний	48	761 ± 22	39	730 ± 26
По стаду	148	774 ± 13	114	816 ± 16

Але динаміка вивчених ознак із збільшенням голштинської крові у корів різних екстер'єрно-конституціональних типів неоднакова. Найбільш вираженою вона є у тварин ейриморфного типу. Різниця за надоем між коровами цього типу у крайніх генотипів становить 1119 кг молока, вмістом жиру 0,2%, кількістю молочного жиру 53,4 кг, живою масою 60 кг і відносною молочністю 154 кг проти відповідно 86 кг, 0,09%, 4,8кг, 25 кг і – 2 кг у корів лептоморфного типу.

Висновки

Отже, подальшу консолідацію великої рогатої худоби поліського типу української чорно-рябої молочної породи слід спрямувати на відбір і максимальне використання корів ейриморфного екстер'єрно-конституціонального типу, які є найпродуктивнішими і найекономічнішими щодо виробництва молока.

Література:

1. Винничук Д.Т., Максимов П.Д., Коваленко В.П. Экстерьерный тип и продуктивность коров.-К.,- 1994.-36с.
2. Костенко В.І. Практикум із скотарства і технології виробництва молока та яловичини.-К.: Урожай.-1996.-С.102-152.
3. Шалімов М.О. Теоретичні і практичні аспекти формування типів конституції червоних порід худоби.: Автореф. дис.. д-ра с.-г. наук/ Харків, ІТ УААН, - 1996. - 40с.